

Läs- och skrivsvårigheter/dyslexi

Läs- och skrivsvårigheter är en övergripande term som innefattar alla som har svårigheter att läsa och skriva oavsett orsak. Svårigheterna kan uppkomma på grund av språkstörning, syn- eller hörselproblem, kulturell och språklig understimulering, bristfällig undervisning, emotionella problem, bristande kunskaper i svenska språket om man har ett annat modersmål. Det kan också bero på dyslexi.

Dyslexi

Dyslexi, som ibland kallas specifika läs- och skrivsvårigheter, är en medfödd, ofta ärftlig funktionsnedsättning och räknas som undergrupp till läs- och skrivsvårigheter. Här kan man se tydliga svårigheter vid läsinläringen, framför allt med att känna igen ord och att stava dem och därmed även med läsförståelse. Dyslexi är inte relaterat till intelligensnivå.

Ibland kan personer med dyslexi också ha neuropsykiatriska, språkliga och kognitiva funktionsnedsättningar som kan påverka läs- och skrivutvecklingen.

Språkutveckling och kommunikation

Dyslexi kan visa sig på lite olika sätt. Barnet kan ha svårigheter med både talat och skrivet språk. Det är vanligt att man läser långsamt och hakar upp sig på ord, läser snabbt och fel, utelämnar ord eller vänder på bokstäverna i korta ord. Kanske skriver man otydligt och kastar om eller utelämnar bokstäver och har svårt att stava rätt.

En konsekvens av att ha stora svårigheter med att lära sig läsa är att eleven kommer att möta mindre mängd text än sina kamrater. Efter några år i skolan förväntas eleven läsa för att lära och när läsningen inte fungerar, påverkas fler och fler skolämnen. Ytterligare en konsekvens av mindre mängd läsning blir ett begränsat ordförråd, vilket i sin tur påverkar läsförståelse och begreppsutveckling.

Dyslexin kan också medföra sekundära svårigheter, som att organisera sin tillvaro. Det kan vara svårt att lära sig saker utantill, exempelvis multiplikationstabellen, telefonnummer och glosor. Att lyssna och anteckna samtidigt är ofta problematiskt.

Vad kan underlätta lärandet?

Det är viktigt att skolan skapar goda förutsättningar och möjligheter för läs- och skrivinläringen. Den behöver prioriteras och måste få ta tid.

Det är också viktigt att man skiljer lästräning och den läsning man gör för att hämta in kunskap. För att utveckla sina ämneskunskaper behöver en elev med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi få möjlighet att lyssna till texten och använda olika lärvärtyg för att inte hamna på efterkälken rent kunskapsmässigt. Risken är

annars att avkodningen kräver så stor del av elevens energi att endast en mycket liten del återstår att använda till själva förståelsen av en text. Här nedan beskrivs vad som kan underlätta för elevgruppen.

Tid för läsning

Det behövs många tillfällen att läsa och skriva olika typer av texter och samtala om dem. Texterna bör vara motiverande och gärna finnas på en valbar nivå.

Lättlästa texter

Lättlästa texter kan vara till hjälp vid läsinlärning men kan också förenkla för elever i yngre åldrar att ta till sig innehållet i ett läromedel.

Lyssna på text

Det är bra att kunna lyssna och samtidigt följa med i markerad text. Det underlättar läsningen.

Individuella inställningar

Läromedel i digital form ger möjlighet till valbara individuella inställningar, exempelvis genom att välja olika bakgrundsfärg, textstorlek, typsnitt, färger på text och understrykning. Det kan också innebära att eleven kan välja vilka knappar och menyer som ska vara synliga.

Alternativa verktyg

På lektioner där ämnets innehåll är i fokus behöver eleverna få tillgång till stöd i sitt lärande. Det kan handla om att lyssna på text vid läsning, språkkontroll och ordprediktion vid skrivning.

Planeringsverktyg

Det kan underlätta att använda verktyg som stöd för att organisera sin tillvaro, komma ihåg läxor och tider via telefonens påminnelse och kalenderfunktion.

Var finns eleverna?

Elever med läs- och skrivsvårigheter eller dyslexi finns inom samtliga skolformer, såväl grundskola som specialskola och särskola eftersom elever med dyslexi ibland också har andra funktionsnedsättningar som försvårar läs- och skrivutvecklingen.